

na zlepšení, a proto byla do Brna 30. června 1930 svolána mimořádná valná hromada akcionářů, kteří odhlasovali likvidaci společnosti.

Rozprodej majetku pro umoření dluhu společností začal nemovitostmi mimo výrobní areály členských cukrovarů. Tak se i v Hrušovanech v roce 1931 prodal cukrovarský hostinec s penzionem. Finanční situaci likvidované společnosti pomohl zlepšit i prodej ročního kontingentu pěti tisíc tun cukru, který měl hrušovanský cukrovar od státu přidělen. Výtěžnost v kampani 1932/1933, postižené navíc mimořádným suchem, byla přibližně jen 16 %, přičemž hrušovanský cukrovar zpracoval 33 400 t a Modřice jen 23 000 t, tedy to, co by lehce zvládl jen jeden závod. Kampaň v obou cukrovarch dohromady trvala jen 36 dní, během nichž se vyrobilo 8 957 t bílého cukru.

Aby byly co nejlépe využity kapacity hrušovanského cukrovaru a aby se jeho režie snížila na minimum, bylo rozhodnuto dočasně pozastavit provoz technicky zastaralého cukrovaru v Modřicích. V roce 1933 se veškerá úřední agenda společnosti přestěhovala z Brna do Hrušovan n. J. Prodejem akcií irského cukrovaru Carlow se likvidace společnosti zastavila.

Ve Stoupalově zemědělném impériu

V roce 1934 dosavadní konkurent, Akciová společnost pro průmysl cukrovarnický se sídlem v Hodoníně, koupila 98 % akcií likvidované Středomoravské společnosti. Její majetková podstata, resp. cukrovar Hrušovany, který nadále existoval jako samostatná společnost, a cukrovar Modřice se tak staly součástí hodonínského cukrovarnického koncernu, přezdívaného podle předsedy jeho správní rady – Stoupalův koncern.

V roce 1936, kdy krize vrcholila, se ceny cukru na světovém trhu úplně zhroutily a hrušovanský cukrovar vyvezl jen dva tisíce tun cukru. Tehdy také začala jeho rozsáhlá přestavba. Zejména stará odparka, pracující se značnými ztrátami, prošla modernizací, která přinesla větší efektivitu výroby. Rekonstrukcí se cukrovar stal po Hodoníně druhým největším podnikem koncernu.

V roce 1938 došlo k záboru Sudet, cukrovar se pak ocitl mimo území protektorátu a spolu s dalšími cukrovary na zabraném jihomoravském území se stal jako závod součástí Němci založené společnosti Landwirtschaftliche Zucker, A. G., se sídlem v Břeclavi. Součástí této společnosti byly kromě podniků v Břeclavi a Pohořelicích také rakouské cukrovary Hohenau a Tulln.

Cukrovar budovatelských idejí

V důsledku poválečného odsunu německých obyvatel zažíval cukrovar v kampani 1945/1946 velkou krizi. Počet stálých zaměstnanců klesl na pouhých 19 a na kampaň muselo být přijato celkem 1 456 nezpracovaných (včetně mnoha nespolehlivých) lidí, vesměs čerstvých novoosídlenců, kteří do hrušovanského pohraničí přišli hledat nový život. V roce 1947 cukrovar kvůli neúrodě, způsobené velkým suchem, nepracoval.

Zeno Čižmář

Příběh hrušovanského cukrovaru: 160 let tradice

Vydala společnost Moravskoslezské cukrovary, a. s., Hrušovany nad Jevišovkou, 2011, formát 25×25 cm, 66 stran.

Výroba cukru v Čechách a na Moravě má dlouhou tradici a cukrovarnický průmysl vděčí za mnohé zlepšení technologického postupu nebo strojního zařízení řadě tuzemských pracovníků tohoto průmyslového odvětví. Existují závody, které pokračují ve štafetě, fungují úspěšně dodnes a mají i naději do budoucna. Kdo chce odhadnout svoji budoucnost, tomu přijde vhod i znalost vlastní minulosti. Publikace „Příběh hrušovanského cukrovaru“ je jednou z těch, které ji přibližují. Na jejích stránkách je postupně sledován vývoj výroby cukru v lokalitě Hrušovan nad Jevišovkou. Je třeba zcela jednoznačně ocenit práci, která pomáhá udržovat vzpomínku a vědomí vlastní solidní minulosti naplněné usilovnou prací – už jen jako zdroj zdravého sebevědomí. Kniha byla koncipována spíše pro laiky, i proto obsahuje pasáže, které se problematice výroby cukru vzdalují (např. působení Alfonse Muchy v Hrušovanech). Publikace většího formátu v pevné vazbě má vkusnou grafickou úpravu, její předností je výběr obrazových příloh, velké fotografie dobře ilustrují historii i současnost života a výroby cukru v Hrušovanech. Text je přehledně členěn do patnácti kapitol, nastolený řád je ale v závěru narušen, když jsou události posledního desetiletí poskládány ze střípků jednotlivých let, také fotografiím v závěrečné kapitole chybí titulky (zde se asi bude laik hůře orientovat), čtenáři, zejména s odstupem času, mohou postrádat i uvedení jmen u fotografie vedení cukrovaru. Pozorný čtenář může v knize objevit některé nejasnosti nebo nesrovnalosti. V současné době jsme svědky častého vzniku a zániku firem během několika let. Připomenutí stošedesátiletého trvání proto má dnes nesporně pro naši společnost velký význam, toto poslání publikace beze zbytku splňuje. Jistě bylo obtížné rozhodnout, co ze 160 let trvání cukrovarnické výroby v Hrušovanech nad Jevišovkou bylo podstatné a co ne, co v knize vyzdvihnout a co potlačit – výsledek je však třeba jednoznačně hodnotit kladně a doporučit pozornosti všech zájemců o historii našeho oboru.

Hrušovanskému cukrovaru pak přejme dobrou budoucnost, má předpoklady pro to, aby se naplnila.

Zdeněk Hotový

